

Załącznik do UCHWAŁY Nr .....

RADY POWIATU GORZOWSKIEGO

z dnia .....

Powiat
Gorzowski

**PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE GORZOWSKIM
NA LATA 2025 -2027**

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Gorzowie Wielkopolskim**

Gorzów Wlkp. luty 2025

Autorzy: Adriana Tutak

*„Dla dobra dzieci, które potrzebują
szczególnej ochrony
i pomocy ze strony dorosłych, środowiska
rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości
i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny
rozwój i przyszłą samodzielność życiową,
dla zapewnienia ochrony przysługujących im
praw i wolności,
dla dobra rodziny, która jest podstawową
komórką społeczeństwa oraz naturalnym
środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich
jej członków, a w szczególności dzieci,
w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla
rodziny przeżywającej trudności w
opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz
skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich
może być osiągnięta przez współpracę
wszystkich osób, instytucji i organizacji
pracujących z dziećmi i rodzicami”.*

(preambuła z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

Spis treści

WSTĘP.....	str. 4
1. Diagnoza pieczy zastępczej na terenie Powiatu Gorzowskiego	str. 11
2. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim	str. 19
3. Program działań związanych z pieczą zastępczą w Powiecie Gorzowskim na lata 2022 – 2024	str. 23
4. Baza instytucji związanych z działalnością w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim	str. 29
5. Zakończenie	str. 30
6. Spis tabel.....	str. 32

WSTĘP

Pieczą zastępczą to system opieki, który powstał w odpowiedzi na potrzeby dzieci i młodzieży, które z różnych przyczyn nie mogą wychowywać się w swoich rodzinach biologicznych. Tego rodzaju pomoc ma na celu zapewnienie dzieciom bezpiecznego i odpowiedniego miejsca do życia oraz wsparcia wychowawczego i emocjonalnego, umożliwiającego im prawidłowy rozwój. Zmiany w życiu rodzinnym, takie jak ubóstwo, przemoc, zaniedbanie czy uzależnienia rodziców, mogą prowadzić do sytuacji, w której dzieci wymagają interwencji ze strony instytucji państwowych. Zadaniem systemu pieczy zastępczej jest nie tylko zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa, ale również przywrócenie im poczucia stabilizacji, umożliwienie rozwoju i zapewnienie odpowiednich warunków do dorastania. Dzieci, z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną i psychiczną, wymagają szczególnej troski i opieki. Ochrona ich praw powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka. W związku z tym, współpraca między instytucjami odpowiedzialnymi za pieczę zastępczą a społeczeństwem jest kluczowa dla zapewnienia dzieciom jak najlepszych warunków do rozwoju, bezpieczeństwa oraz szczęśliwego dorastania. Wszyscy muszą być odpowiedzialni za dobro dzieci, by zapewnić im stabilne, pełne miłości i troski środowisko.

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zabezpieczenie wszystkich jego potrzeb, zarówno tych fizjologicznych, jak i emocjonalnych oraz społecznych. Rodzina jest najlepszym naturalnym środowiskiem do prawidłowego rozwoju, opieki oraz wychowania dziecka na każdym etapie jego rozwoju. Zaspokajają najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Rodzina stanowi podstawową komórkę życia społecznego, jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Jest pierwszą grupą społeczną w życiu dziecka od chwili jego narodzin, w której następują długotrwałe i systematyczne indywidualne relacje. To właśnie w niej dzieci zdobywają pierwsze doświadczenia. Rodzina to grupa, gdzie fundamentem jest zaufanie oraz silna więź emocjonalna. Z pokolenia na pokolenie przekazywane są uznawane wartości i wzorce. Jej członkowie są dla dziecka pierwszym modelem ról społecznych. Dziecko w rodzinie uczy się odpowiednio mówić i postępować, definiować siebie, innych i otaczający je świat. Rodzina dla dziecka stanowi istotne ogniwo trwałości, spójności i efektywności funkcjonowania szerszych

struktur społecznych, z którą identyfikuje się ono jako jej członek i reprezentant, a także gdzie współtworzy i uznaje wartości, postawy, obyczaje, wzory zachowania, postępowania i kultywowane w rodzinie poglądy. Najbliższe otoczenie modeluje w dziecku obraz życia codziennego i przygotowuje je do dorosłości. Rodzina kształtuje osobowość dziecka w największym stopniu. Dziecko na ogół jest bardzo silnie związane emocjonalnie z osobami wchodzącymi w skład jego naturalnego środowiska wychowawczego. W dobrze funkcjonującej rodzinie dzieci mają zabezpieczone wszelkie potrzeby i są odpowiednio chronione. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest dla dziecka najlepszym naturalnym środowiskiem rozwojowym. Wspieranie rodzin w trudnych sytuacjach życiowych oraz zapewnianie im odpowiednich narzędzi do pokonywania wyzwań ma kluczowe znaczenie dla dobra dziecka. Wszyscy, zarówno instytucje, jak i społeczność, powinni dążyć do tego, aby każde dziecko miało szansę na dorastanie w pełnym miłości, bezpieczeństwa i stabilności środowisku. Tylko w takim otoczeniu dzieci mogą rozwijać się w sposób harmonijny, realizować swój potencjał i przygotować się do przyszłości, w której będą mogły pełnoprawnie uczestniczyć w życiu społecznym. Zapewnienie dzieciom odpowiednich warunków rozwoju w rodzinie to nie tylko odpowiedzialność, ale także inwestycja w przyszłe pokolenia.

Niestety istnieją rodziny, których funkcjonowanie jest zaburzone i wymagają one pomocy z zewnątrz, ponieważ same nie są w stanie rozwiązać problemów, które piętrząc się pogłębiają tylko ich niewydolność. Przyczyn dezintegracji rodzin jest wiele m.in. alkohol, narkotyki i inne używki, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, przemoc domowa, ubóstwo, bezrobocie, eurosieroctwo, uzależnienie od komputera, telewizji. Powyższe sytuacje w istotny sposób zaburzą lub nawet uniemożliwiają części rodzin sprawowanie prawidłowej opieki nad dzieckiem i prowadzą do powstawania sytuacji kryzysowych. Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej powodować będzie wzrost zjawiska degradacji rodzin, a co za tym idzie pogorszenie sytuacji dzieci. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Dlatego też w sytuacji wystąpienia w rodzinie dysfunkcji należy podjąć wszelkie działania, których celem jest zapewnienie pomocy w wyjściu z kryzysu. W takich sytuacjach ważne jest, aby nie zostawiać rodzin samym sobie, ale zapewnić im wsparcie, które pomoże wyjść z trudnej sytuacji. Dzięki odpowiedniej pomocy, można zmniejszyć ryzyko pogłębiania problemów, a dzieci zyskać szansę na lepsze życie. Kluczowe jest, by działać na tyle wcześnie, jak to możliwe, aby rodziny miały możliwość poprawy swojej sytuacji, a dzieci mogły dorastać w bezpiecznym i zdrowym

środowisku. W rodzinach przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci konieczne są interwencje charakteryzujące się dużym profesjonalizmem i zaangażowaniem wszystkich osób, instytucji oraz organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócić rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wsparcie prowadzone jest w formie pracy z rodziną, za zgodą rodziny i z aktywnym jej udziałem. Jednak nawet wzmożona praca z rodziną nie zawsze przynosi pożądane rezultaty. Zdarzają się sytuacje, w których należy podjąć radykalne kroki i oddzielić dzieci od rodziców ze względu na ich dobro, a często i bezpieczeństwo. Konieczne staje się wtedy zabezpieczenie dziecku odpowiedniej opieki, często poza rodziną biologiczną m.in. w formie pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej oraz po wyczerpaniu wszystkich środków i możliwości, aby dziecko pozostało w domu rodzinnym. W sytuacjach, gdy wsparcie dla rodziny nie przynosi oczekiwanych efektów, piecza zastępcza staje się alternatywą, która ma na celu zapewnienie dziecku odpowiednich warunków do rozwoju i bezpieczeństwa. Choć decyzja o umieszczeniu dziecka poza rodziną biologiczną jest trudna, często jest jedynym rozwiązaniem, które daje szansę na poprawę jego sytuacji. Ważne jest, aby proces ten odbywał się z poszanowaniem praw dziecka i rodziny, a decyzje były podejmowane z pełnym zaangażowaniem wszystkich instytucji i osób pracujących z dzieckiem.

System pieczy zastępczej to system zintegrowanych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez ich rodziców biologicznych. Najlepszym rozwiązaniem dla dziecka i społeczeństwa byłoby takie, aby dzieci mogły żyć i rozwijać się w środowisku, w którym się urodziły. We wszystkich działaniach dotyczących dziecka naczelnym celem powinno być jak najlepsze zabezpieczenie jego interesów. Działania te powinny uwzględniać podmiotowość dziecka oraz odbywać się z poszanowaniem jego praw i wolności, w szczególności prawa do godnego życia. Podstawowym założeniem pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem i docelowy powrót dziecka do rodziny naturalnej. W przypadku kiedy praca z rodziną nie przynosi pożądanych efektów, kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki są trwałe, a rodzice zostają pozbawieni władzy rodzicielskiej wówczas rozważa się możliwość wszczęcia procedury przysposobienia dziecka. Dlatego też, tak bardzo ważna jest po umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej praca z rodziną naturalną, mająca na celu powrót

dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej. Rodzina otrzymuje pomoc w postaci poradnictwa, terapii rodzinnej, asystentury rodzinnej i pracy socjalnej. Podsumowując, głównym celem systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku bezpieczeństwa i opieki, gdy nie może liczyć na pomoc ze strony swojej rodziny biologicznej. Chociaż najlepiej byłoby, gdyby dziecko mogło dorastać w swoim naturalnym środowisku, piecza zastępcza stara się stworzyć mu jak najlepsze warunki. Ważne jest, aby po umieszczeniu dziecka w pieczy, nadal pracować z jego rodziną, pomagając jej wrócić do pełnienia roli opiekuńczej. Jeśli jednak powrót do rodziny nie jest możliwy, wtedy rozważa się inne opcje, by zapewnić dziecku stabilność i szczęśliwe życie.

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Kwestie prawne związane ze wspieraniem rodziny i systemem pieczy zastępczej reguluje Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa m.in. zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz zasady jej finansowania. Skuteczność systemu pieczy zastępczej zależy nie tylko od odpowiednich przepisów prawnych, ale także od sprawnej współpracy i zaangażowania różnych instytucji oraz osób, które wspierają rodzinę w trudnych chwilach, zapewniając dzieciom bezpieczeństwo, stabilność oraz szansę na prawidłowy rozwój.

Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza ma przede wszystkim zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny biologicznej lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Celem pieczy zastępczej jest nie tylko

zaspokojenie podstawowych potrzeb dziecka, ale również zapewnienie mu warunków do emocjonalnego rozwoju i przygotowanie do samodzielnego, odpowiedzialnego życia. Kluczowe jest, by dziecko miało możliwość budowania bliskich relacji, zarówno z rodziną, jak i rówieśnikami, a także by potrafiło radzić sobie z życiowymi trudnościami. Piecza zastępcza stawia na współpracę z rodziną w celu umożliwienia powrotu dziecka do jej naturalnego środowiska, a gdy to niemożliwe – zapewnia dziecku opiekę i wychowanie w zastępczym środowisku, które daje mu szansę na lepszą przyszłość.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz w formie instytucjonalnej. Formy rodzinne pieczy zastępczej to rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej to placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest orzeczenie sądu. W przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd. Bywa też tak, że dziecko jest w pieczy zastępczej na własną prośbę, na wniosek rodzica lub osoby trzeciej, a także w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową po interwencji pracownika socjalnego.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, chyba że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Wybór formy pieczy zastępczej zależy od sytuacji dziecka i jego rodziny. Formy rodzinne, jak rodzina zastępcza czy rodzinny dom dziecka, zapewniają dziecku atmosferę zbliżoną do warunków domowych. Z kolei formy instytucjonalne są stosowane, gdy dziecko potrzebuje specjalistycznej opieki lub wsparcia. Decyzja o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej powinna być dokładnie przemyślana i zawsze opierać się na tym, co będzie najlepsze w danej

sytuacji. Celem jest, by dziecko mogło wrócić do swojej rodziny, jeśli to możliwe, lub pozostać w pieczy, dopóki nie będzie miało innych możliwości.

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletniości. Osoba, która ją osiągnęła w okresie pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej za zgodą odpowiednio, rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. Pieczę zastępczą organizuje powiat.

Regulacje prawne dotyczące wspierania rodziny oraz organizacji pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49). Na podstawie jej zapisów funkcjonujące rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem tworzone są przez wstępnych lub rodzeństwo. Pozostałe tworzą niezawodowe rodziny zastępcze oraz zawodowe rodziny zastępcze w tym specjalistyczne i pełniące funkcje pogotowia rodzinnego. Kolejną formę stanowią rodzinne domy dziecka. Ustawa rozdzieliła zadania gminy i powiatu w ten sposób, że nakłada na samorząd gminny obowiązek wspierania i pracy z rodziną biologiczną dziecka, natomiast powiat – organizuje pieczę zastępczą, pracuje z rodzinami zastępczymi oraz dziećmi. Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej wykonuje Starosta za pośrednictwem organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez Starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu zlecono realizację tego zadania.

W Powiecie Gorzowskim jednostką organizacyjną realizującą zadania Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. W strukturze organizacyjnej PCPR wyodrębniono zespół ds. pieczy zastępczej – Uchwała 279/2021 Zarządu Powiatu Gorzowskiego z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej sporządzony został na podstawie art. 180 pkt 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

(Dz. U. z 2025 r. poz. 49) z którego wynika, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2025-2027, przedstawiony w niniejszym dokumencie, ma na celu stworzenie kompleksowego planu działań, który zapewni dzieciom i młodzieży odpowiednią opiekę oraz wsparcie w okresie, w którym nie mogą żyć w swoich rodzinach biologicznych. Celem głównym programu jest wzmocnienie systemu pieczy zastępczej, z naciskiem na jakość opieki, profesjonalizm rodzin zastępczych i pracowników, a także wspieranie procesu usamodzielniania dzieci i młodzieży wychodzącej z systemu pieczy. Program uwzględnia także specyficzne potrzeby poszczególnych grup dzieci – tych z trudną sytuacją życiową, z doświadczeniem przemocy, zaniedbania czy traum, a także dzieci z niepełnosprawnościami. Został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolski i opiera się na analizie dotychczasowych działań, które były podejmowane na przestrzeni ostatnich 3 lat. Zawiera on diagnozę sytuacji pieczy zastępczej, uwzględnia lokalne uwarunkowania oraz ustala zakres prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej na terenie Powiatu Gorzowskiego w perspektywie 3-letniej na lata 2025-2027. Ponadto program zawiera część prognostyczną, w której nakreślone zostały kierunki działań oraz harmonogram ich realizacji. Program zawiera również zagadnienia dotyczące ewaluacji i monitoringu, które pozwolą ocenić efektywność jego realizacji. Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025-2027 stanowi istotny element w dążeniu do zapewnienia dzieciom i młodzieży bezpiecznego i wspierającego środowiska, w którym będą mogły się rozwijać, pomimo trudnych okoliczności życiowych. Dzięki kompleksowemu podejściu i uwzględnieniu różnych potrzeb dzieci, program ma na celu podniesienie jakości opieki, a także wzmocnienie systemu pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim. Przez trzy lata realizacji, poprzez monitorowanie i ewaluację, możliwe będzie dostosowanie działań do zmieniających się warunków i potrzeb, a także ocena skuteczności podejmowanych działań. Dążenie do poprawy jakości opieki, profesjonalizmu osób zaangażowanych w system pieczy zastępczej oraz wsparcie dzieci w procesie usamodzielniania to kroki, które przyczynią się do budowy silniejszego i bardziej efektywnego systemu pieczy zastępczej, odpowiadającego na wyzwania współczesnych czasów.

I. Diagnoza pieczy zastępczej na terenie Powiatu Gorzowskiego

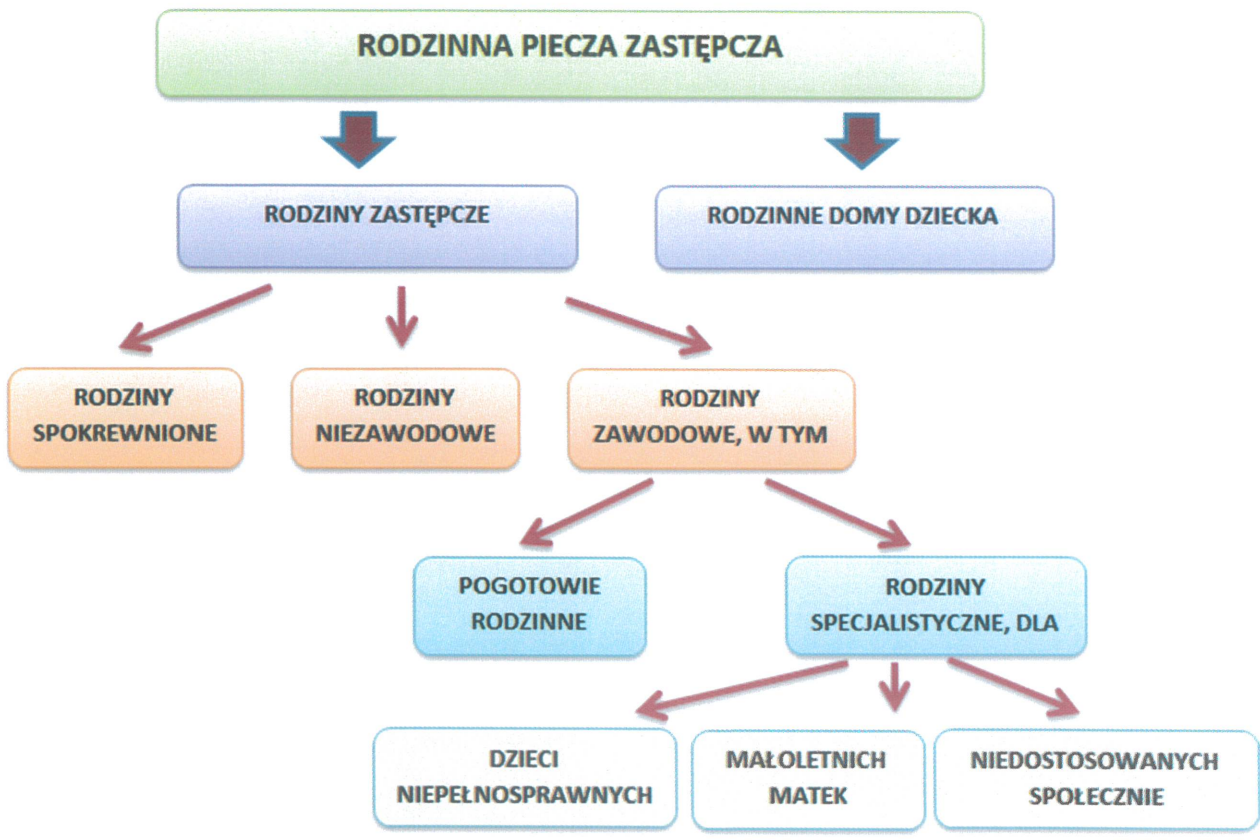
Powiat gorzowski – powiat w Polsce (województwo lubuskie), utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Siedzibą władz powiatu jest Gorzów Wielkopolski który nie wchodzi w jego skład.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. obejmuje swoją działalnością obszar 7 gmin Powiatu Gorzowskiego:

- gminy miejskie: Kostrzyn nad Odrą;
- gminy miejsko-wiejskie: Witnica;
- gminy wiejskie: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn, Santok.

1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinne formy pieczy zastępczej obejmują rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Zapewniają one dziecku całodobową opiekę i wychowanie, traktują je w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobistej, zapewniają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań, dostęp do świadczeń zdrowotnych, zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne, a także zapewniają ochronę przed arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że z uwagi na dobro dziecka sąd postanowi inaczej.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. w Powiecie Gorzowskim było 116 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie 171 dzieci.

Tabela 1. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Gorzowskiego w latach 2022-2024

Typ rodziny zastępczej	Dzieci w rodzinach zastępczych		
	2022	2023	2024
Spokrewnione rodziny zastępcze	111	86	91
Niezawodowe rodziny zastępcze	60	48	54
Zawodowe rodziny zastępcze	7	10	6
Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego	9	10	0
Rodzinne Domy Dziecka	24	23	20
ŁĄCZNIE	211	177	171

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim.

Tabela 2. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Powiatu Gorzowskiego w latach 2022-2024

Typ rodziny zastępczej	Ilość Rodzin Zastępczych		
	2022	2023	2024
Spokrewnione rodziny zastępcze	76	69	67
Niezawodowe rodziny zastępcze	41	38	42
Zawodowe rodziny zastępcze	2	2	2
Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	0
Rodzinny Dom Dziecka	3	3	3
ŁĄCZNIE	123	111	116

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim.

Funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej pełnią tylko osoby będące wstępniemi tzn. babcia, dziadek lub rodzeństwo dziecka. Rodzinami niezawodowymi są dotychczasowe rodziny zastępcze niespokrewnione oraz osoby spokrewnione nie będące wstępniemi lub rodzeństwem dziecka. Zawodowe rodziny zastępcze funkcjonują jako:

- rodzina zastępcza zawodowa,
- rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego,
- rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna.

W latach 2022-2024 wystąpiła tendencja spadkowa, co do utworzonych rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Gorzowskiego.

W roku 2022 liczba rodzin zastępczych wynosiła **123**, w 2023 roku zmniejszyła się do **111**, a w 2024 roku osiągnęła poziom **116**.

W podziale na typy rodzin zastępczych można zaobserwować następujące zmiany:

- **Spokrewnione rodziny zastępcze:** w 2022 roku było ich **76 (111 dzieci)**, w 2023 liczba ta spadła do **69 (86 dzieci)**, a w 2024 roku do **67 (91 dzieci)**.
- **Niezawodowe rodziny zastępcze:** w 2022 funkcjonowało **41 (60 dzieci)** takich rodzin, w 2023 ich liczba zmniejszyła się do **38 (48 dzieci)**, natomiast w 2024 wzrosła do **42 (54 dzieci)**.
- **Zawodowe rodziny zastępcze:** w latach 2022 – 2024 ich liczba była stała i utrzymywała się na poziomie **2** rodzin w których umieszczonych było w 2022 roku **7** dzieci, w 2023 roku **10** dzieci a w 2024 **6** dzieci.
- **Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego:** w 2022 i 2023 funkcjonowała **1** taka rodzina w której w 2022 roku umieszczonych było **9** dzieci a w 2023 **10** dzieci, jednak w 2024 roku nie odnotowano już żadnej tego typu rodziny.
- **Rodzinne Domy Dziecka:** w latach 2022 - 2024 ich liczba była stała i utrzymywała się na poziomie **3** rodzin w których w 2022 roku umieszczonych było **24** dzieci, w 2023 roku **23** dzieci a w 2024 roku **20** dzieci.
- Powyższe dane wskazują na ogólny **spadek liczby rodzin zastępczych oraz dzieci objętych pieczą zastępczą** w analizowanym okresie.

Tabela 3. Wydatki na rodziny zastępcze w 2024 r.

Rozdział 85508 rodziny zastępcze		
DOTYCZY	PLAN	WYKONANIE
§ 2320 – zwrot dotacji do innych powiatów	852 709,00	623 732,66
§3110 – rodziny zastępcze na terenie Powiatu i pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej	3 909 384,00	2 867 921,84
§4170 Wynagrodzenia rodzin zawodowych wraz z pochodnymi od pracodawcy i pracownika	586 000,00	390 563,93
Razem	4 762 093,00	3 491 654,50

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim.

Rodzinna piecza zastępcza pełni kluczową rolę w zapewnieniu dzieciom, które znalazły się w trudnej sytuacji, odpowiedniej opieki oraz wsparcia emocjonalnego, bytowego, rozwojowego i społecznego. W Powiecie Gorzowskim w 2024 roku funkcjonowało 116 rodzin zastępczych, w których przebywało 171 dzieci. Mimo spadku liczby rodzin zastępczych w latach 2022-2024, programy wsparcia i rozwoju pieczy zastępczej w powiecie, jak i w województwie, nadal koncentrują się na poprawie jakości życia dzieci oraz na utrzymaniu stabilności rodzin zastępczych.

Wydatki na pieczę zastępczą w 2024 roku przekroczyły 3,4 miliona złotych, co świadczy o dużych nakładach, które są niezbędne do utrzymania systemu pieczy zastępczej oraz wspierania dzieci. Pomimo wyzwań związanych z mniejszą liczbą rodzin zastępczych, Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025-2027 stawia na dalszy rozwój rodzinnej pieczy, z naciskiem na wspieranie już istniejących rodzin oraz pomoc rodzinom biologicznym dzieci, które wymagają opieki.

Dzięki kontynuacji działań w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, możliwe będzie dalsze podnoszenie jakości opieki nad dziećmi i młodzieżą, zapewniając im nie tylko fizyczne, ale także emocjonalne i społeczne wsparcie. Stabilność systemu pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim zależy od efektywnej realizacji programu, monitorowania wyników i dostosowywania działań do zmieniających się potrzeb dzieci oraz rodzin.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje w sytuacji, gdy brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych powodów nie jest to zasadne. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

♦ placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego,
- rodzinnego.

♦ regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych,

♦ interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, realizują plan pomocy dziecku, umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że sąd postanowi inaczej. Podejmują działania, których celem jest powrót dziecka do rodziny, zapewniają dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka, obejmują je działaniami terapeutycznymi oraz zapewniają korzystanie ze świadczeń zdrowotnych.

W placówkach tych, z wyjątkiem placówek typu rodzinnego, umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. W wyjątkowych sytuacjach, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa, w placówkach tych można umieścić dziecko poniżej 10 roku życia.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego zajmują się wychowywaniem dzieci w różnym wieku, w tym dzieci dorastających i usamodzielniających się. Umożliwiają one wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne zapewniają dzieciom specjalistyczną opiekę medyczną i rehabilitację. W regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych umieszczane są dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagający stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych umieszczane są dzieci wymagające specjalistycznej opieki, które w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Ich pobyt w ośrodku nie może trwać dłużej niż do ukończenia pierwszego roku życia. Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne zapewniają dzieciom specjalistyczną opiekę medyczną i rehabilitację. Placówki opiekuńczo-terapeutyczne przeznaczone są dla dzieci wymagających intensywnej opieki zdrowotnej, które nie mogą trafić do rodzinnej pieczy zastępczej ani placówki opiekuńczo-wychowawczej. Dzieci w interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych oczekują na adopcję, a ich pobyt nie może trwać dłużej niż do ukończenia pierwszego roku życia. Obie formy opieki zapewniają dzieciom odpowiednie wsparcie, a ich celem jest szybkie przejście do stabilnych rodzinnych warunków.

Na terenie Powiatu Gorzowskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego. Małoletni wymagający umieszczenia w placówkach otrzymywali skierowania do placówek na terenie innych powiatów. Dzieci były umieszczane w województwach ościennych, ale także w miejscach odległych od Powiatu Gorzowskiego.

Powiat Gorzowski ponosi koszty utrzymania tych dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Koszty ustalane są przez starostów właściwych, prowadzących placówki

opiekuńczo-wychowawcze. Koszty utrzymania małoletnich w placówkach w stosunku do kosztów ponoszonych na rodziny zastępcze są wysokie. Na utrzymanie wszystkich dzieci z terenu Powiatu Gorzowskiego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w 2024 roku zaplanowano środki w wysokości 434 123,00 złotych, natomiast wydatkowano 151 455,68 złotych.

Tabela 4. Wydatki na placówki opiekuńczo – wychowawcze w 2024 r.

Rozdział 85510 placówki opiekuńczo-wychowawcze		
DOTYCZY	PLAN	WYKONANIE
§2320 – zwrot dotacji do innych powiatów	434 123,00	158 961,57
§2810 – zwrot dotacji za dzieci umieszczone w placówkach typu rodzinnego	845 641,00	781 426,50
§3110 – pomoc dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	150 000,00	95 017,00
§4210 – zakup materiałów i wyposażenia	5 000,00	3 096,27
§4300 – zakup usług pozostałych	2 000,00	490,00
§4410 - podróże służbowe krajowe	6 000,00	0,00
Razem	1 442 764,00	1 038 991,34

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim.

Tabela 5. Koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem stan na dzień 31.12.2024 r.

Lp.	Powiat	Miesięczny koszt utrzymania
1.	Powiat Strzelecko - Drezdenecki	7 505,89
2.	Miasto Częstochowa (Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Częstochowa)	3 561,00

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

Miesięczne koszty opieki instytucjonalnej są znacznie wyższe od kosztów opieki w pieczy rodzinnej.

Obecnie na terenie Powiatu Gorzowskiego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego. Powyższe placówki prowadzone są przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach. Placówki mają swoją siedzibę w Marwicach i Janczewie. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Marwicach i Janczewie na dzień 31.12.2024 r. przebywało 18 dzieci. W Marwicach było 10 dzieci. W Janczewie było 8 dzieci.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w placówkach prowadzonych przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach w 2024 r. wyniósł 4 180,00 złotych. Wydatkowano na ten cel 781 426,50 złotych.

II. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim.

Dokonana diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w oparciu o źródła własne w obszarze pomocy dziecku i rodzinie stanowiła podstawę do opracowania analizy SWOT. Analiza SWOT jest techniką analityczną, służącą do uporządkowania informacji. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji w danym obszarze na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych) :

- **S** (z ang. *Strenghts*)- mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu;
- **W** (z ang. *Weaknesses*)- słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu;
- **O** (z ang. *Opportunities*)- szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany;
- **T** (z ang. *Threats*)- zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Zestawienie powyższych grup czynników ułatwia planowanie działań. Mocne strony wspomagają budowę systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Słabe strony i zagrożenia to obszary problemowe, które w pierwszej kolejności powinny stać się przedmiotem interwencji.

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości społecznej dzięki zwiększonemu zainteresowaniu tematyką pieczy zastępczej w Polsce. 2. Realizacja projektów i programów mających na celu zapobieganie zjawiska wykluczenia społecznego. 3. Pomoc sąsiedzka. 4. Praca asystentów rodziny w gminach. 5. Wykwalifikowani specjaliści pracujący w obszarze systemu pieczy zastępczej. 6. Współpraca instytucji zajmujących się wsparciem rodzin (sądy rodzinne, policja, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, ośrodki pomocy społecznej). 7. Funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych. 8. Działalność Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa. 9. Funkcjonowanie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego prowadzonych przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach. 10. Zapewnienie opieki poprzez umieszczanie większości dzieci w rodzinnych formach opieki. 11. Dobre przygotowanie zawodowe kadr pomocy społecznej. 12. Zapewnienie usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo wychowawczych wsparcia finansowego i specjalistycznego. 13. Wykwalifikowana i doświadczona kadra pracowników PCPR. 14. Zatrudnienie pracowników socjalnych i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 15. Stały kontakt pracowników PCPR z 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca liczba kandydatów na rodziców zastępczych i rodziny pomocowe. 2. Niewystarczająca liczba zawodowych rodzin zastępczych. 3. Brak miejsc w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. 4. Niewystarczająca liczba psychologów pracujących z rodzinami zastępczymi. 5. Brak rodzin wspierających. 6. Ograniczona dostępność specjalistów do pracy z dzieckiem i rodziną (m.in. psychiatra dziecięcy, neurolog, seksuolog dziecięcy, diagności w kierunku FAS, genetycy). 7. Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców biologicznych. 8. Ograniczony dostęp do specjalistów leczenia uzależnień. 9. Zobojętnienie społeczne na sytuacje zagrażające rodzinom i dzieciom. 10. Mała liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pieczy zastępczej i pomocy społecznej. 11. Brak placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego oraz terapeutycznego. 12. Bariery psychologiczne rodzin zastępczych w zgłaszaniu problemów związanych z wychowywaniem dzieci. 13. Trudności w pozyskiwaniu lokalu mieszkalnego dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.

<p>placówkami oświatowymi i instytucjami samorządowymi.</p> <p>16. Współpraca i wsparcie dla rodzin zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka przez pracowników instytucji pomocy społecznej.</p> <p>17. Chęć pracowników do ustawicznego podnoszenia kwalifikacji.</p> <p>18. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>19. Dostęp do aktualnych przepisów, interpretacji prawnych, komentarzy.</p> <p>20. Dostępność radcy prawnego.</p> <p>21. Prowadzenie działań promujących rodzicielstwo zastępcze.</p> <p>22. Wolontariat.</p> <p>23. Funkcjonowanie grupy wsparcia rodzin zastępczych.</p>	
<p style="text-align: center;">Szanse</p>	<p style="text-align: center;">Zagrożenia</p>
<p>1. Rola i możliwości prawne samorządów lokalnych przy rozwiązywaniu problemów rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej.</p> <p>2. Dofinansowania z funduszy unijnych.</p> <p>3. Rozwój różnych form wsparcia dla rodzin i dzieci, w tym: wsparcie psychologiczne, świetlice terapeutyczne, organizowanie szkoleń.</p> <p>4. Ścisła współpraca w ramach zespołów interdyscyplinarnych: pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, kuratorów sądowych, policji.</p> <p>5. Wsparcie pracy asystenta rodziny.</p> <p>6. Rozpowszechnienie informacji o możliwościach instytucji udzielających pomocy.</p> <p>7. Aktywizowanie rodzin zagrożonych dysfunkcją.</p> <p>8. Możliwości aplikowania o środki z programów rządowych, samorządowych i unijnych na działania profilaktyczne i</p>	<p>1. Niska efektywność pracy bezpośrednio z rodziną biologiczną skutkująca niewielką liczbą dzieci powracających do rodziców biologicznych.</p> <p>2. Niewielki poziom przepływu informacji i współpracy między instytucjami zajmującymi się rodziną biologiczną.</p> <p>3. Rutynowość w postępowaniu pracowników socjalnych.</p> <p>4. Postępująca degradacja wartości rodzinnych.</p> <p>5. Nieporadność opiekuńczo-wychowawcza rodzin naturalnych.</p> <p>6. Rozluźnienie lub rozpad więzi rodzinnych.</p> <p>7. Rozpad małżeństw.</p> <p>8. Wzrost liczby dzieci z problemami natury psychicznej.</p> <p>9. Brak wsparcia najbliższych w sytuacjach kryzysowych.</p> <p>10. Sieroctwo, pólsieroctwo, niepełnosprawność, długotrwała lub</p>

<p>osłonowe w obszarze rodziny dysfunkcyjnej.</p> <p>9. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej.</p> <p>10. Rozwój i zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego.</p> <p>11. Poprawa dostępności do opieki psychologicznej, pedagogicznej, prawnej i terapeutycznej dla rodzin.</p> <p>12. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze w tym rodzin niezawodowych i zawodowych.</p> <p>13. Kwalifikowanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.</p> <p>14. Współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym w Gorzowie Wlkp.</p> <p>15. Pomoc merytoryczna i finansowa dla rodzin zastępczych</p> <p>16. Szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych</p> <p>17. Współpraca różnych specjalistów i różnych instytucji w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych.</p> <p>18. Współpraca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i pracowników socjalnych.</p> <p>19. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez osoby zatrudnione w instytucjach ds. pieczy zastępczej.</p> <p>20. Uczestnictwo w szkoleniach merytorycznych przez funkcjonujące rodziny zastępcze.</p> <p>21. Podejmowanie aktywności przez rodziny zastępcze w ramach grupy wsparcia.</p>	<p>ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców.</p> <p>11. Występowanie nieprawidłowości np. alkoholizm, przemoc w rodzinie, w tym przemoc seksualna, pobyt w zakładzie karnym rodzica, odrzucenie dziecka.</p> <p>12. Pojawienie się nowych zjawisk społecznych takich jak eurosieroctwo, uzależnienia od mediów, komputera, telefonu komórkowego, dopalaczy i innych używek.</p> <p>13. Brak gotowości i woli rodziców biologicznych do odzyskania władzy rodzicielskiej.</p> <p>14. Brak placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez Powiat Gorzowski.</p> <p>15. Brak zgody ze strony rodzin zastępczych na przyjęcie dzieci z dysfunkcjami.</p> <p>16. Długotrwałe postępowania sądowe dot. uregulowania sytuacji prawnej dziecka.</p> <p>17. Wypalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej, rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.</p> <p>18. Przeciążenie pracowników.</p> <p>19. Niewystarczająca ilość pracowników socjalnych i asystentów rodziny.</p> <p>20. Brak środków finansowych na zwiększenie etatów dla specjalistów.</p> <p>21. Brak chęci do podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez rodziny zastępcze.</p> <p>22. Brak mieszkań dla osób opuszczających pieczę zastępczą.</p> <p>23. Powrót dziecka po opuszczeniu pieczy zastępczej do dysfunkcyjnego środowiska.</p> <p>24. Wzrost kosztów utrzymania pieczy zastępczej.</p>
--	---

III. Program działań związanych z pieczą zastępczą w Powiecie Gorzowskim na lata 2025 - 2027

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. 2025 poz. 49) określiła obowiązek planowania oraz limitowania rodzin zastępczych, funkcjonujących w powiecie.

Głównym celem Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2025-2027 programu rozwoju jest rozwój i poprawa jakości systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Gorzowskiego.

Cel ten rozwinięty został o następujące cele szczegółowe :

CEL 1:

Zwiększenie liczby rodzin zastępczych

FORMA REALIZACJI (DZIAŁANIA)	WSKAŹNIKI	OCZEKIWANY REZULTAT PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ
1. Prowadzenie kampanii społecznych na temat rodzicielstwa zastępczego poprzez reklamy, ulotki plakaty, artykuły w prasie i na portalach społecznościowych i stronie internetowej, a także organizowanie imprez rodzinnych, festynów, konferencji itp.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba przeprowadzanych kampanii informacyjnych. ➤ Liczba nowych rodzin zastępczych w powiecie w stosunku do lat poprzednich. ➤ Zwiększenie liczby zgłoszeń od osób zainteresowanych pełnieniem roli rodziny zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej. ✓ Budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej. ✓ Zwiększenie liczby rodzin zastępczych.
2. Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej zawodowej, w	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba pozyskanych kandydatów na rodziny zastępcze. ➤ Liczba wydanych kwalifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozyskanie nowych rodzin zastępczych ✓ Zwiększenie ilości profesjonalnie

<p>tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i Rodzinnych Domów Dziecka.</p>	<p>dla przeszkolonych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba przeprowadzonych szkoleń. ➤ Liczba osób które uzyskały świadectwo ukończenia szkolenia oraz zaświadczenie kwalifikacyjne. 	<p>przygotowanych osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, rodzinnego domu dziecka.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Przygotowanie rodzin zastępczych na przyjęcie dziecka. ✓ Zapewnienie dzieciom miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.
--	---	---

CEL 2:

Rozwój i poprawa jakości wsparcia dla rodzin zastępczych

FORMA REALIZACJI (DZIAŁANIA)	WSKAŹNIKI	REZULTAT PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ
<p>1. Organizowanie warsztatów i szkoleń dla funkcjonujących już rodzin zastępczych wszystkich typów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba sporządzonych ankiet, co do potrzeb szkoleniowych i warsztatowych rodzin zastępczych. ➤ Liczba zorganizowanych i przeprowadzonych szkoleń oraz warsztatów podnoszących umiejętności i kwalifikacje rodzin zastępczych. ➤ Liczba rodzin zastępczych przeszkolonych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zwiększenie świadomości rodzin zastępczych i ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych. ✓ Podniesienie umiejętności i kwalifikacji. ✓ Zdobycie nowej wiedzy i utrwalenie już posiadanej.
<p>2. Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, a także dla mieszkańców Powiatu Gorzowskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba osób które skorzystały z poradnictwa m.in. pedagoga, psychologa, radcy prawnego. ➤ Liczba rodzin i dzieci objętych specjalistycznym wsparciem. ➤ Liczba udzielonych porad 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz umieszczonym w nich dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej. ✓ Umożliwienie indywidualnych spotkań z pedagogiem i

		<p>psychologiem dla dzieci i rodzin.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego. ✓ Dalszy rozwój Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa przy PCPR w Gorzowie Wlkp. ✓ Zwiększenie świadomości i wiedzy wśród rodzin zastępczych na temat problemów związanych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej. ✓ Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego.
<p>3. Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poprzez pomoc wolontariuszy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba podpisanych umów z wolontariuszami. ➤ Liczba wolontariuszy czynnie wspomagających pracę z dziećmi. ➤ Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wspieranie dzieci i młodzieży w ich rozwoju i edukacji. ✓ Pomoc w wypełnianiu obowiązków opiekuńczych np. w odrabianiu lekcji, udzielaniu korepetycji, zabawy stymulującej rozwój dziecka.

<p>4. Zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba podań o zatrudnienie osoby pomocowej. ➤ Liczba zatrudnionych osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi oraz przy pracach gospodarczych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organizowanie wsparcia dla Rodzinnych Domów Dziecka oraz rodzin zawodowych, w których przebywa więcej niż troje dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, poprzez zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. ✓ Wzmocnienie rodzin w wypełnianych funkcjach
<p>5. Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba spotkań w ramach grupy wsparcia. ➤ Liczba osób biorących udział w spotkaniach grupy wsparcia. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzmocnienie rodzin zastępczych w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych
<p>6. Objęcie rodzin zastępczych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. ➤ Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. ➤ Zatrudnienie osób spełniających wymagania zgodnie z Ustawą. ➤ Przydzielenie koordynatorom rodzin zastępczych zgodnie z Ustawą - w ramach limitu do 15 rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wsparcie nowych rodzin zastępczych w trudnościach związanych z opieką nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej. ✓ Zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. ✓ Stała współpraca koordynatora z rodziną zastępczą. ✓ Działania mające na celu uregulowanie sytuacji

		prawnej dziecka.
7. Zapewnienie wsparcia w formie świadczeń oraz wynagrodzeń dla rodzin zastępczych.	<p>➤ Liczba i wysokość kwoty wypłaconych świadczeń dla rodzin zastępczych w tym :</p> <ul style="list-style-type: none"> • na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych; • na przyjęcie dziecka; • na pokrycie kosztów utrzymania dziecka; • z uwagi na zdarzenie losowe. 	<p>✓ Zabezpieczenie środków na pomoc finansową dla rodzin zastępczych (realizacja świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych)</p> <p>✓ Poprawa sytuacji materialnej i bytowej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej</p> <p>✓ Możliwość realizacji przez powiat gorzowski zadań określonych w Ustawie.</p>
8. Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej.	<p>➤ Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach warsztatach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.</p> <p>➤ Liczba pracowników PCPR w Gorzowie Wlkp. pracujących w obszarze pieczy zastępczej.</p>	<p>✓ Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadry pracującej z rodzinami zastępczymi oraz przeciwdziałanie ich wypaleniu zawodowemu.</p>

Tabela 6. Trzyletni limit rodzin zastępczych zawodowych

Zadania do realizacji	Rok		
	2025	2026	2027
Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych	1	1	1

Uwzględniając przeprowadzone analizy PCPR w Gorzowie Wlkp. będzie podejmować działania dzięki którym zostaną utworzone nowe rodziny zawodowe - po jednej rodzinie zastępczej zawodowej w danym roku kalendarzowym. Zadanie to jest skomplikowane i wymaga koordynacji wielu czynników:

- wyłonienie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej,
- przeszkolenie kandydatów i uzyskanie przez nich kwalifikacji,
- spełnianie przez kandydatów wymogów określonych w ustawie,
- odpowiednie warunki lokalowe rodziny zastępczej,
- zabezpieczenie środków finansowych w budżecie Powiatu Gorzowskiego.

Działania zawarte w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2025-2027 finansowane będą ze środków własnych Powiatu oraz dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych w ramach konkursów.

Program działań związanych z pieczą zastępczą w Powiecie Gorzowskim na lata 2025-2027 stanowi kluczowy element rozwoju systemu pieczy zastępczej w regionie, odpowiadając na rosnące potrzeby dzieci wymagających specjalistycznej opieki oraz rodzin, które te dzieci przyjmują. Jego celem jest nie tylko zwiększenie liczby rodzin zastępczych, ale także poprawa jakości wsparcia oraz oferowanie kompleksowej pomocy zarówno dzieciom, jak i rodzinom zastępczym.

Realizacja programu opiera się na dwóch głównych celach: zwiększeniu liczby rodzin zastępczych oraz poprawie jakości wsparcia dla już istniejących rodzin. W ramach pierwszego celu planowane są działania takie jak organizowanie kampanii informacyjnych, szkoleń oraz pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze. Z kolei w ramach drugiego celu przewidziano szeroki wachlarz działań wspierających rodziny zastępcze, w tym organizowanie warsztatów, zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, pomoc wolontariuszy, czy też wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Program zakłada również zatrudnienie specjalistów, którzy będą wspierać rodziny zastępcze, zapewniając im odpowiednie wsparcie psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne. Ważnym elementem jest także tworzenie nowych rodzin zawodowych oraz Rodzinnych Domów Dziecka, co ma pozytywnie wpłynąć na jakość opieki nad dziećmi w pieczy zastępczej.

Dzięki odpowiedniemu planowaniu, które uwzględni wyłonienie kandydatów, ich

przeszkolenie oraz zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i finansowych, program ma na celu systematyczne zwiększanie liczby rodzin zastępczych zawodowych. W latach 2025-2027 przewidywany jest roczny limit w wysokości jednej rodziny zawodowej, co stanowi realne i długofalowe podejście do rozwoju systemu pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim.

Wszystkie działania będą finansowane ze środków własnych Powiatu Gorzowskiego oraz dotacji celowych i pozabudżetowych, które zostaną pozyskane w ramach konkursów. Dzięki temu możliwe będzie utrzymanie wysokiego standardu opieki nad dziećmi oraz wsparcie rodzin zastępczych w pełnieniu ich trudnej, ale niezwykle ważnej roli w społeczeństwie. Program nie tylko zapewni stabilność systemu pieczy zastępczej, ale również umożliwi dzieciom lepszy start w dorosłość, w atmosferze troski i bezpieczeństwa.

IV. Baza instytucji związanych z działalnością w obszarze pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., ul. Józefa Pankiewicza 5-7
2. Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wlkp., ul. Józefa Pankiewicza 5-7,
3. Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp., ul. Chopina 52,
4. Sąd Rejonowy w Słubicach, ul. Bohaterów Warszawy 3b,
5. Fundacja im. Janusza Korczaka w Marwicach, Marwice 55, 66-432 Baczyna,
6. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Gorzowie Wlkp., ul. Okrzei, 66-400 Gorzów Wlkp.,
7. Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wlkp., ul. Kwiatowa 10, 66-400 Gorzów Wlkp.
8. Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wlkp., Sekcja Prewencji ul. Wyszyńskiego 122, 66-400 Gorzów Wlkp.
9. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Gorzowie Wlkp., ul. Pankiewicza 5-7, 66-400 Gorzów Wlkp.,
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Kostrzynie nad Odrą, Osiedle Leśne 5, 66-470 Kostrzyn nad Odrą,
11. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Witnicy, ul. Kostrzyńska 9, 66-460 Witnica,
12. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą, ul. Niepodległości 17, 66-470 Kostrzyn nad Odrą,

13. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogdańcu, ul. Leśna 11, 66-450 Bogdaniec,
14. Ośrodek Pomocy Społecznej w Deszcznie, ul. Strażacka 5, 66-446 Deszczno
15. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie, ul. Kościelna 10, 66-415 Kłodawa,
16. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiszynie, ul. Dworcowa 30f, 66-433 Lubiszyn,
17. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku, ul. Gorzowska 19, 66-431 Santok,
18. Placówki Oświatowe na terenie Powiatu Gorzowskiego.

V. Zakończenie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2025-2027 ma służyć rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Gorzowskim.

Zatem niezbędne jest prowadzenie pracy z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Ponadto należy wspierać już funkcjonujące rodziny zastępcze, wzmacniać ich poczucie wartości i sprawczości. Program adresowany jest do:

- osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- rodzin zastępczych,
- rodzinnych domów dziecka,
- rodzin biologicznych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim wskazuje kierunki działań i priorytety w zakresie rozwoju pieczy zastępczej na najbliższe trzy lata. Program wpisuje się w realizację zadań wynikających z dokumentów strategicznych opracowanych i realizowanych w Powiecie Gorzowskim oraz w województwie lubuskim.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., zostało wyznaczone na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim.

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2025-2027 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., ze szczególnym uwzględnieniem efektów pracy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej.

Program ten ma charakter otwarty i będzie podlegał bieżącej aktualizacji i ewaluacji

w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych Powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2025-2027 stanowi kompleksową odpowiedź na potrzeby dzieci, które wymagają szczególnej opieki oraz na wyzwania związane z zapewnieniem im stabilności i poczucia bezpieczeństwa. Dzięki szerokiemu zakresowi działań, obejmującym zarówno wsparcie dla nowych rodzin zastępczych, jak i pomoc już funkcjonującym rodzinom, program ten ma na celu stworzenie silnej i profesjonalnej sieci wsparcia dla dzieci w pieczy zastępczej.

Zrozumienie i wsparcie rodzin biologicznych, które borykają się z trudnościami, stanowi kluczowy element całego programu, mającego na celu wzmocnienie więzi rodzinnych i dążenie do jak najszybszego, a zarazem bezpiecznego powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Program stawia na budowanie poczucia wartości, sprawczości i kompetencji zarówno u rodziców zastępczych, jak i dzieci, co w konsekwencji sprzyja ich dalszemu rozwojowi, a także umożliwia im lepszy start w dorosłość.

Adresując swoje działania do szerokiego grona odbiorców, program uwzględnia potrzeby zarówno przyszłych rodzin zastępczych, jak i tych już zaangażowanych w pieczę zastępczą, a także rodzin biologicznych dzieci. Kluczowym celem jest stworzenie spójnego systemu wsparcia, który pozwoli na jak najlepsze zaspokajanie potrzeb dzieci i rodzin, przy jednoczesnym podnoszeniu jakości i dostępności pieczy zastępczej.

Monitorowanie realizacji programu, wraz z jego ewaluacją i aktualizacją, zapewni elastyczność i dostosowanie działań do dynamicznie zmieniających się potrzeb społecznych oraz finansowych Powiatu Gorzowskiego. Program ten stanowi fundament dla dalszego rozwoju systemu pieczy zastępczej w regionie, stawiając na współpracę różnych instytucji i społeczności lokalnych, mając na celu dobro dzieci i ich rodzin. Dzięki tak zaplanowanemu podejściu, Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim będzie mógł skutecznie realizować swoje cele, przyczyniając się do poprawy jakości życia dzieci i rodzin w trudnej sytuacji życiowej, budując bezpieczne i wspierające środowisko dla każdego z nich.

VI. Spis tabel

Spis tabel:

Tabela 1. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Gorzowskiego w latach 2022-2024.

Tabela 2. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Powiatu Gorzowskiego w latach 2022-2024.

Tabela 3. Wydatki na rodziny zastępcze w 2024 r.

Tabela 4. Wydatki na placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2024 r.

Tabela 5. Koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem stan na dzień 31.12.2024 r.

Tabela 6. Trzyletni limit rodzin zastępczych zawodowych.